

Avdelning
Analysavdelningen
Handläggare
Eva Stening
08-563 087 63
eva.stening@uka.se

Datum/ löpnummer 2018-10-16 / 7

Universitetskanslersämbetets statistiska analyser är en av formerna för att löpande redovisa utvecklingen inom utbildningen på grundnivå och avancerad nivå samt på forskarnivå. Analyserna innefattar även utvecklingen inom personalområdet och högskolans ekonomi.

Var fjärde doktorand har varit utomlands under forskarutbildningen

En fjärdedel av de som avlagt doktorsexamen vid svenska lärosäten 2017 har genomfört delar av sin forskarutbildning utomlands. Den vanligaste omfattningen på utlandsvistelserna var 1-3 månader, och de allra flesta var inte utomlands inom ett program. De som studerade utomlands under sin forskarutbildning kom främst från det naturvetenskapliga området. Den stora majoriteten av internationellt mobila doktorander studerade inom EU.

Europa2020 är EU:s gemensamma strategi för tillväxt och sysselsättning. Ett mål i strategin är att minst 20 procent av de examinerade inom det europeiska området för högre utbildning ska, under någon del av den totala utbildningstiden, ha haft en studie- eller praktikperiod utomlands under minst 3 månader. Sverige rapporterar sedan 2017, liksom de övriga medlemsländerna i EU, in uppgifter om internationell mobilitet avseende studenter i ”tertiary education” (högskoleutbildning och annan minst 2-årig eftergymnasial utbildning, inklusive forskarutbildning). Utöver de uppgifter som rapporteras till EU finns även ett nationellt behov av uppföljning av kortare utlandsvistelser inom den svenska forskarutbildningen, och UKÄ har därför samlat in ytterligare uppgifter om detta.

Den här analysen bygger på uppgifter som samlats in inom ramen för uppföljningen av EU-målet ovan, men ännu är jämförelser mellan utbildningsnivåer eller olika länder inte möjliga. Det som presenteras här baseras främst på den senaste undersökningen från 2018, och gäller de personer som avlagt doktorsexamen under 2017. Både svenska och utländska doktorander ingår i undersökningen. Med utländska doktorander avses personer som kommit till Sverige för att genomföra sin forskarutbildning. Såväl de som beviljats uppehållstillstånd för studier mindre än två år innan doktorandstudierna påbörjats, samt de som är utrikes födda och invandrat mindre än två år innan doktorandstudierna påbörjats, räknas som utländska doktorander. För mer information om undersökningen, se avsnitt i slutet av analysen.

Av de 2 840 individer som avlade doktorsexamen 2017 hade 740 individer, eller 26 procent, genomfört delar av sin forskarutbildning i ett annat land än Sverige¹. Könsfördelningen var jämn både vad gäller det totala antalet doktorsexaminerade och de internationellt mobila doktorsexaminerade – andelen kvinnor bland samtliga doktorsexaminerade 2017 uppgick till 48 procent och andelen kvinnor bland de som hade varit utomlands inom ramen för sin forskarutbildning var 46 procent.

¹ Uppgifter om antalet doktorsexaminerade är hämtade från SCB:s register som i sin tur bygger på studiedokumentationssystemet Ladok. Hur många av de doktorsexaminerade som varit utomlands är separat insamlade uppgifter från lärosätena, med större felmarginal. För mer information, se avsnittet ”Information om undersökningen” i slutet av analysen.

Datum
2018-10-16

Reg.nr
111-5-18

Innan resultatet av analysen presenteras kommer en kort redogörelse för hur den rapportering UKÄ gör till EU skiljer sig från vad som presenteras i den här analysen. I EU-rapporteringen inkluderas endast de som avlagt examen på forskarnivå och varit utomlands under minst 3 sammanhängande månader under sin forskarutbildning. Av de som avlagt examen på forskarnivå 2017 hade 310 individer, eller 9 procent, varit iväg på en sammanhängande utlandsvistelse om minst 3 månader (licentiatexamen inkluderas här, men inte i resten av analysen). Könsfördelningen bland dessa var jämn, 47 procent var kvinnor och 53 procent var män. I den här analysen tar vi ett bredare grepp kring internationell mobilitet och väljer att rapportera den sammanlagda tiden utomlands, oavsett om den är sammanhängande eller inte. Uppgifterna som rapporteras till EU och den här analysen utgör då tillsammans en mer komplett rapport av internationell mobilitet bland examinerade på forskarnivå i Sverige.

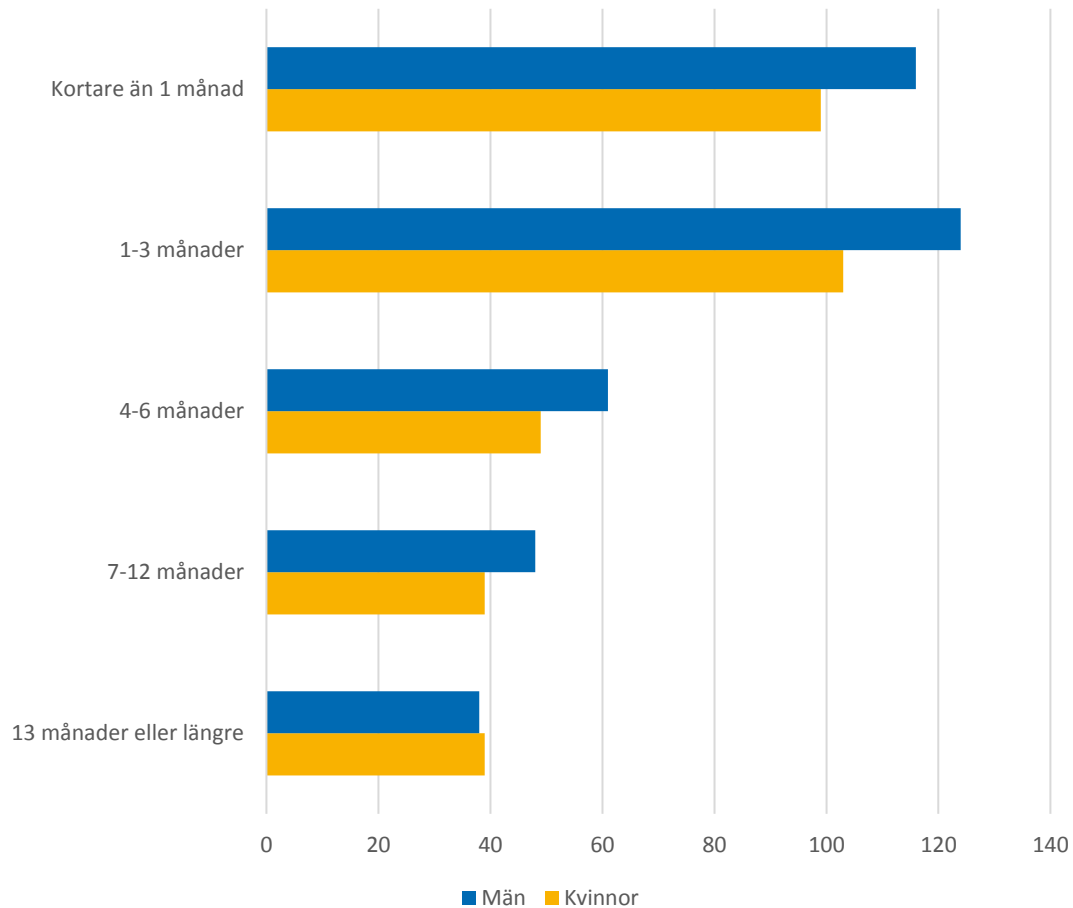
Var fjärde doktorand som examinerades 2017 har alltså genomfört delar av sin utbildning utomlands, men omfattningen av utlandsvistelserna varierar. Vi har här tittat på hur lång tid en individ hade varit utomlands sammanlagt under sin forskarutbildning. Att det är sammanlagd tid som undersöks innebär att varje individ i respektive tidskategori kan ha haft flera kortare utlandsvistelser eller en eller ett fåtal längre. Den största andelen av de som studerat utomlands, 31 procent, hade varit utomlands sammanlagt 1-3 månader. En nästan lika stor andel, 29 procent, var utomlands mindre än 1 månad sammanlagt. Ungefär lika stora andelar var utomlands sammanlagt 4-6 månader samt 7-12 månader, 15 respektive 12 procent. De som hade varit utomlands sammanlagt 13 månader eller längre utgjorde 10 procent. Män och kvinnor skilde sig inte åt vad gäller den sammanlagda tiden utomlands, andelen kvinnor inom samtliga kategorier låg mellan 45 och 51 procent (se Figur 1).

När det gäller sammanlagd längd på utlandsvistelserna fanns det vissa skillnader mellan svenska och utländska doktorander. Svenska doktorander var överrepresenterade bland de som hade varit utomlands kortare tid än 1 månad, 63 procent, medan en större andel utländska doktorander hade varit utomlands sammanlagt 13 månader eller längre, 61 procent.

Datum
2018-10-16

Reg.nr
111-5-18

Figur 1. Antal doktorsexaminerade 2017 som genomfört delar av sin forskarutbildning utomlands, fördelat på sammanlagd längd på utlandsvistelserna samt kön.

De flesta som hade varit utomlands var inte del av ett program

I den här analysen tas följande tre typer av mobilitet upp: 1) mobilitet inom EU-finansierade program, 2) mobilitet inom program som inte är finansierade av EU, samt 3) övrig mobilitet. Exempel på EU-finansierade program är bland andra Erasmus. Inom kategorin ”program som inte är finansierade av EU” ryms bilaterala och multilaterala utbildningsutbyten, till exempel nationella program som är finansierade av Stiftelsen för internationalisering av högre utbildning och forskning (STINT) eller Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien (IVA), samt internationellt finansierade program som till exempel Fulbright. Kategorin övrig mobilitet inkluderar de som inte kan inkluderas i de ovanstående två programkategorierna. En stor del av de doktorsexaminerade i denna kategori kan antas ha organiserat sina utlandsstudier på egen hand.

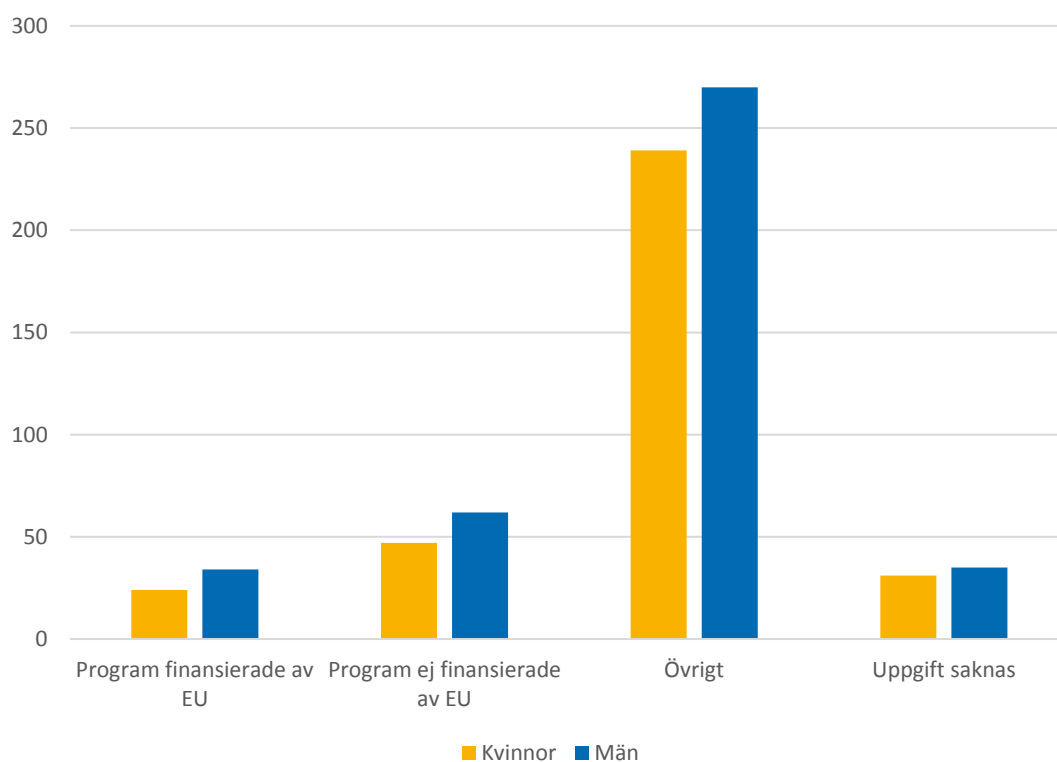
Bland de 740 doktorsexaminerade som hade varit utomlands under sin utbildning var majoriteten, 69 procent, doktorander inom den övriga mobilitetskategorin. De som hade varit utomlands inom ramen för program som inte är finansierade av EU utgjorde 15 procent, medan 8 procent hade varit utomlands inom EU-finansierade program. För 9 procent saknades uppgifter om mobilitetstyp. Könsfördelningen var relativt jämn inom

Datum
2018-10-16

Reg.nr
111-5-18

samtliga mobilitetskategorier. Störst skillnad mellan kvinnor och män återfanns inom de EU-finansierade programmen där andelen kvinnor var 41 procent och andelen män var 59 procent.

Figur 2. Antal doktorsexaminerade 2017 som genomfört delar av sin forskarutbildning utomlands, fördelat på olika kategorier av internationell mobilitet – mobilitet inom program finansierade av EU, mobilitet inom program som inte finansieras av EU samt övrigt (här ingår de som på egen hand anordnat utlandsstudier).

Även vad gäller typ av internationell mobilitet fanns det vissa skillnader mellan svenska och utländska doktorander. Bland de som hade varit utomlands inom EU-finansierade program var den stora majoriteten, 74 procent, utländska doktorander. I de övriga kategorierna var fördelningen mellan svenska och utländska doktorander mer jämn.

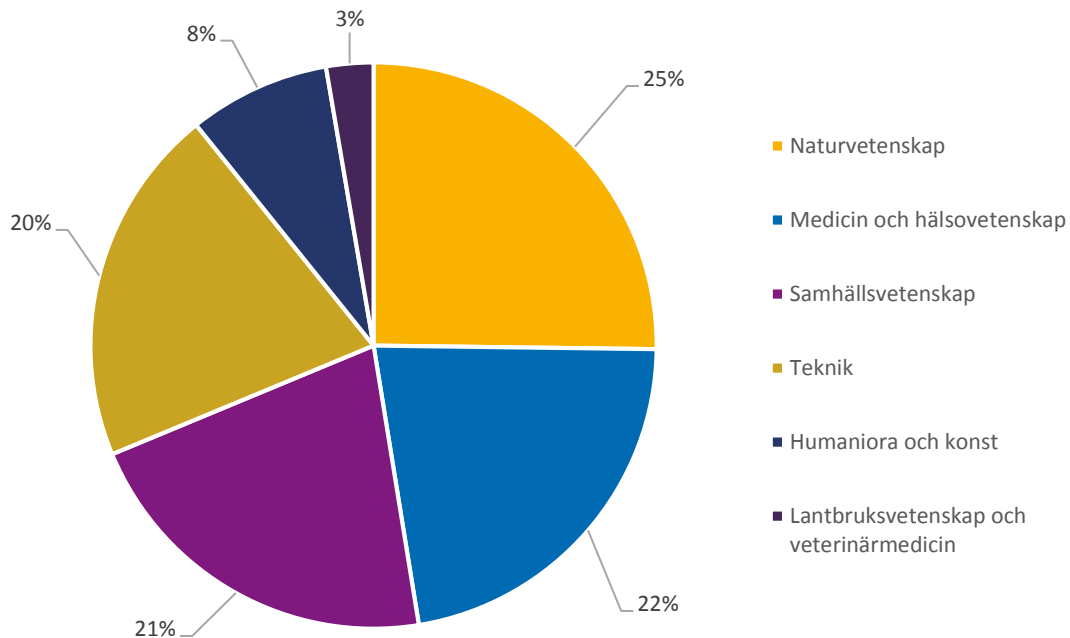
Utlandsvistelser vanligast inom naturvetenskap

Av de som genomfört delar av sin forskarutbildning utomlands var en fjärdedel hemmahörande inom forskningsämnesområdet naturvetenskap (se Figur 3). Därefter följde medicin och hälsovetenskap med 22 procent, samhällsvetenskap med 21 procent och teknik med 20 procent. Humaniora och konst samt lantbruksvetenskap och veterinärmedicin stod för 8 respektive 3 procent.

Datum
2018-10-16

Reg.nr
111-5-18

Figur 3. Andel doktorsexaminerade 2017 som genomfört delar av sin forskarutbildning utomlands, fördelat per forskningsämnesområde.

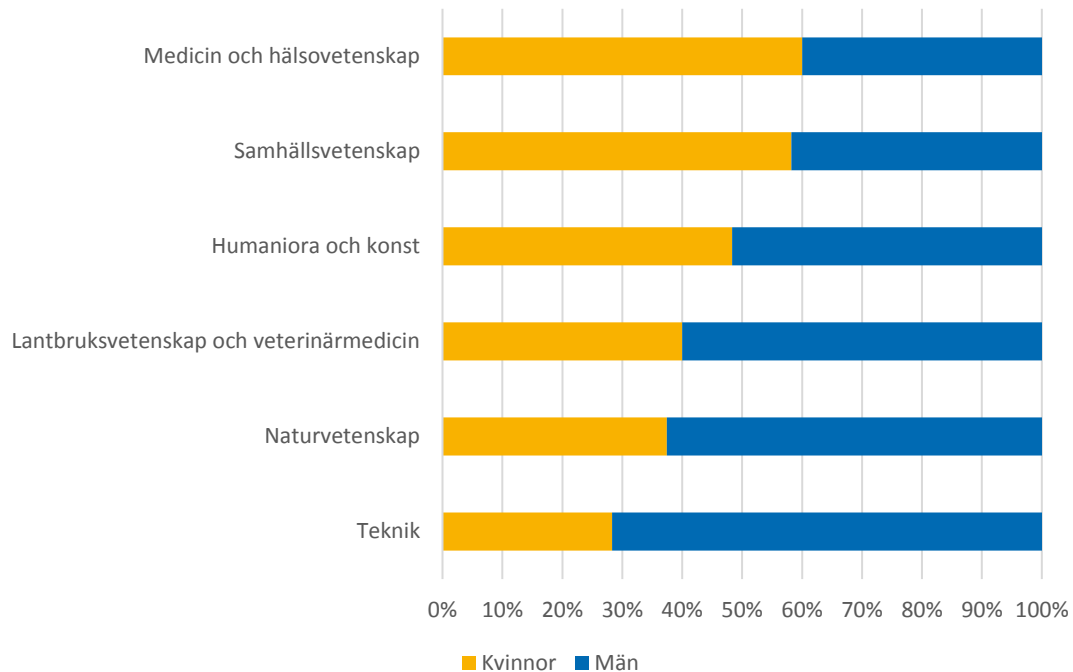

Könsfördelningen bland de som hade genomfört delar av sin forskarutbildning utomlands varierade mellan de olika forskningsämnesområdena (se Figur 4). Jämnast var den inom humaniora och konst där 48 procent av kvinnorna och 52 procent av männen hade varit utomlands. Inom medicin och hälsovetenskap samt samhällsvetenskap var det fler kvinnor än män som hade varit utomlands, 60 respektive 58 procent. Andel kvinnor som hade varit utomlands var lägre inom lantbruksvetenskap och veterinärmedicin (40 procent), naturvetenskap (37 procent) och teknik (28 procent). Könsfördelningen bland de som hade varit utomlands följde i stort könsfördelningen bland doktorsexaminerade inom respektive forskningsämnesområde, med undantag för lantbruksvetenskap och veterinärmedicin där en högre andel kvinnor avlagt doktorsexamen 2017 medan den största andelen av dessa som hade varit utomlands var män.

Datum
2018-10-16

Reg.nr
111-5-18

Figur 4. Andel kvinnor respektive män av de doktorsexaminerade 2017 som genomfört delar av sin forskarutbildning utomlands, fördelat per forskningsämnesområde

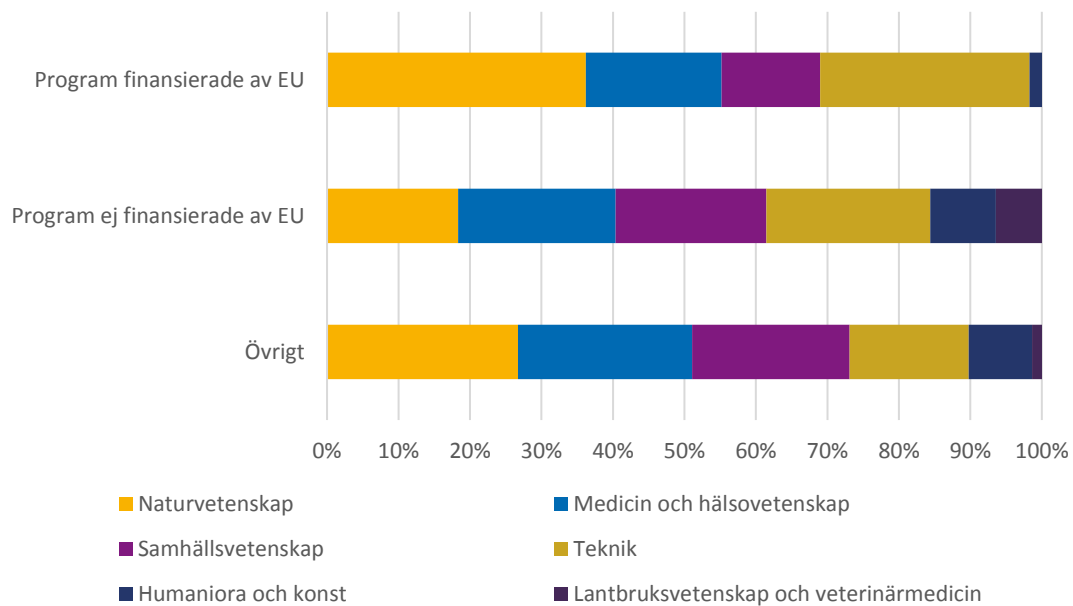

När det gäller de tre olika mobilitetstyperna finns det också skillnader mellan forskningsämnesområdena (se Figur 5). De doktorsexaminerade som var utomlands inom ramen för program finansierade av EU kom främst från forskningsämnesområdena naturvetenskap (36 procent) och teknik (29 procent). Doktorsexaminerade som hade varit utomlands inom program som inte finansierats av EU kom främst från forskningsämnesområdena teknik (23 procent), medicin och hälsovetenskap (22 procent) och samhällsvetenskap (21 procent). Bland de inom den övriga mobilitetskategorin läste de flesta naturvetenskap (27 procent), följt av medicin och hälsovetenskap (24 procent).

Datum
2018-10-16

Reg.nr
111-5-18

Figur 5. Andel doktorsexaminerade 2017 som hade varit utomlands inom ramen för program finansierade av EU, program som inte finansieras av EU samt övrigt (här ingår de som på egen hand anordnat utlandsstudier), fördelat per forskningsämnesområde.

Flest studerar inom EU och Nordamerika

Majoriteten av de som genomfört delar av sin forskarutbildning utomlands hade studerat inom EU (exklusive de nordiska länderna; 37 procent) eller i Nordamerika (22 procent). De vanligaste mottagarländerna i Europa (exklusive de nordiska länderna) var Storbritannien, Tyskland och Frankrike. Norden var det tredje största geografiska området för utlandsstudier, 13 procent av de internationellt mobila forskarstuderande reste till de övriga nordiska länderna, och särskilt Danmark. Till Asien reste 8 procent av de internationellt mobila doktoranderna. Inom Asien var Kina, Indien och Japan de vanligaste destinationerna. Totalt sett var USA det enskilt största mottagarlandet, en femtedel av alla doktorsexaminerade som studerat utomlands gjorde det i USA. Se Tabell 1 för fler geografiska områden och ett urval av länder.

Datum
2018-10-16

 Reg.nr
111-5-18

Tabell 1. Antal doktorsexaminerade per geografiskt område och land. I tabellen ingår de länder som tagit emot åtminstone 5 doktorander från en svensk forskarutbildning. Länder som har tagit emot färre än 5 doktorander redovisas inte i tabellen, varför summan för det geografiska området inte alltid stämmer med de länder som redovisas. I celler markerade med ”..” kan uppgifter ej anges.

Geografiskt område/land	Samtliga	varav				
		Andel kvinnor/män (%)	Svenska	Andel kvinnor/män (%)	Utländska	Andel kvinnor/män (%)
Samtliga	742	46/54	392	50/50	350	41/59
EU28 utom Norden	274	43/57	135	53/47	139	32/68
Storbritannien och Nordirland	69	51/49	40	60/40	29	38/62
Tyskland	43	42/58	20	55/45	23	30/70
Frankrike	32	41/59	13	69/31	19	21/79
Spanien	27	44/56	9	44/56	18	44/56
Nederländerna	27	44/56	13	38/62	14	50/50
Italien	24	25/75	11	45/55	13	8/92
Belgien	10	30/70	..	25/75	..	33/67
Polen	8	38/63	..	50/50	..	25/75
Österrike	6	33/67	..	100/0	..	0/100
Nordamerika	165	40/60	104	37/63	61	46/54
USA	146	38/62	91	34/66	55	44/56
Kanada	14	50/50	..	50/50	..	50/50
Norden utom Sverige	98	46/54	52	46/54	46	46/54
Danmark	46	46/54	21	43/57	25	48/52
Norge	27	48/52	16	44/56	11	55/45
Finland	22	41/59	12	50/50	10	30/70
Asien	60	52/48	25	60/40	35	46/54
Kina	13	38/62	7	29/71	6	50/50
Indien	11	64/36	..	67/33	..	63/38
Japan	8	50/50	..	75/25	..	25/75
Vietnam	5	40/60	..	50/50	..	33/67
Afrika	41	39/61	15	53/47	26	31/69
Sydafrika	10	40/60	..	43/57	..	33/67
Tanzania	8	63/38	..	67/33	..	60/40
Mocambique	7	14/86	-	-	7	14/86
Etiopien	5	20/80	-	-	5	20/80
Oceanien	30	77/23	25	84/16	5	40/60
Australien	27	81/19	23	87/13	..	50/50
Europa utom EU28 och Norde	20	55/45	8	38/63	12	67/33
Schweiz	10	70/30	..	50/50	..	75/25
Sydamerika	14	57/43	9	56	5	60/40
Brasilien	5	60/40	..	50/50	..	100/0

Datum
2018-10-16

Reg.nr
111-5-18

EU (exklusive de nordiska länderna) var den vanligaste destinationen, oavsett kategori av mobilitet. Andelen som rest inom EU uppgick till 74 procent bland de som hade varit utomlands inom EU-finansierade program, 21 procent bland de som hade varit utomlands inom program som inte finansierats av EU, och 36 procent bland de inom den övriga mobilitetskategorin.

Internationellt mobila doktorander över tid

Undersökningen som ligger till grund för den här analysen genomfördes första gången 2017 och täckte in utlandsvistelser bland de som avlagt doktorsexamen under 2016. Data finns alltså tillgängligt för de två senaste åren, vilket innebär att möjligheten till jämförelser över tid är begränsade i nuläget. Några sådana jämförelser kan dock göras på övergripande nivå.

Jämfört med 2016 minskade antalet doktorsexaminerade 2017 med 150 individer, vilket motsvarar fem procent. Trots denna minskning har andelen som genomfört en del av utbildningen utomlands ökat med 3 procent. Det ska poängteras att undersökningen befinner sig i ett tidigt skede och jämförelser bör av denna anledning tolkas med försiktighet. Allteftersom den årliga insamlingen fortsätter kommer vi kunna uttala oss mer om hur den internationella mobiliteten bland doktorander varierar över åren.

Information om undersökningen

Undersökningen genomförs årligen av SCB på uppdrag av UKÄ, från och med 2017. I undersökningen efterfrågas hur många av de som avlagt examen på forskarnivå under föregående år som har genomfört delar av sin forskarutbildning utomlands. Uppgifter om vilka som doktorsexaminerats vid varje lärosäte varje givet år, och inom vilket forskarutbildningsämne, är tagna från register. Varje lärosäte får sedan ange om den doktorsexaminerade varit utomlands inom forskarutbildningen, och i sådana fall hur lång utlandsvistelsen varit (både vad gäller sammanhängande tid och sammanlagd tid). Även uppgifter om land för längsta sammanhängande utlandsvistelse, antalet utlandsvistelser samt typ av mobilitet efterfrågas. Tillvägagångssätten vid insamlingen av uppgifter kan skilja mellan de olika lärosätena. I det totala antalet examinerade på forskarnivå ingår både de som avlagt licentiatexamen och de som avlagt doktorsexamen, och ovanstående uppgifter samlas in för samtliga. I den här analysen fokuseras dock på de som avlagt doktorsexamen.